

K Ü L Ö N F É L É K .

A „Keresztény Magvető“. Folyóiratunk jelen füzeté a 66-ik kötetet nyitja meg. Ez a 66 kötet 74 év szellemi termékeit foglalja magában. Az első kötet 1861-ben jelent volt meg. Azóta sok szép napot, de zavaros és viharos időköt is élt át, azonban kitűzött céljától: a szabadirányu kereszténység szolgálatától, soha nem tért el. Ezen a régi uton kíván haladni a jövőben is. Éppen ezért tért szentel minden olyan irányu dolgozatnak, ami az egyetemes kereszténység haladását, különösen az unitárizmus fejlődését és építését szolgálja. Ebből következik, hogy mindazoknak, akik a tiszta evangéliumi szellem ápolását s a gyakorlati életben való terjedését szívéükön hordozzák, nemcsak olvasniok, hanem érte bizonyos áldozatot hozni is kötelességük. Testvéri szeretettel kérjük azért olvasóinkat, hogy idő és fáradság kiméltése szempontjából is hátrálékait rendezni, s az új év alkalmából előfizetéseiket megújítani sziveskedjenek, hogy a jelen válságos idők megpróbáltatásain folyóiratunkat átvezethessük. Előfizetési ára Romániában 200 lej, mely összeg Hadházy Sándor címére (Cluj, Liceul Unitarian) küldendő. Magyarországon 8 Pengő, ami az Országos Központi Hitelszövetkezethél (Budapest V. Nádor u. 22 sz.) fizetendő be. Szerk.

Kossuth és az unitárizmus. Unitárius körökben ismeretes az a tény, hogy Kossuth Lajos 1884 március 18-án egy terjedelmes levelet irt Turinból Kovács Jánosnak, a kolozsvári unitárius főgimnázium akkori igazgatójának, aki amerikai útja alkalmából a turini remete előtt sok régi emléket ujitott fel, s a többek között édes anyjának ott talált arcképét is felajánlotta. A történelmi jelentőségű levélnek az unitárius vallásra vonatkozó részletét aktuálításánál fogva fölujtjuk olvasóink emlékezetében. A többek között ezeket írja: „Nem habozom bevallani, hogy az unitárius hitvallásnak volnék hajlandó legterjedtebb s legtovább tartó jövendőt ígérni és pedig azért, mert a fősulyt nem transcendentális speculatiókra, melyeknek eredete az indus védákra vezethető vissza, (Trimourti) nem mysticus

dogmákra, melyeknek egy némelyikéről írva van: „credo quia absurdum“ hanem Krisztus erkölcsstanára, az emberszeretetre fekteti, mely a társas lényé alkotott emberiség tökéletesedésének törvénye, melynek uralma nélkül soha sem lesz megadva az emberiségnek az a nagy áldás, melyet Krisztus e szavakkal kívánt követőinek: „*béke legyen veletek*“. Az egész terjedelmes levélnek az eredeti után készült fény-lenyomatát Kovács Kálmán tanár a cluji kollégium könyvtárának ajándékozta. Itt említjük meg, hogy Kovács Kálmán „Kossuth és az unitárizmus“ címen a budapesti D. F. egyeletben e levél alapján érdekes és nagyhatású előadást tartott.

A budapesti unitárius ifjuság január hó 3—6 között tartotta meg téli konferenciáját. A konferencia tárgyköre a modern ember lelki problémáira és az ezzel kapcsolatos kérdésekre terjedt ki. Az előadásokat követő vitákból és megbeszélésekből, amelyben a hallgatóság elég tevékeny részt vett, azt a meggyőződést lehetett levonni, hogy a budapesti unitárius ifjuság vallásos gondolkozású, sőt nagyon szeret a vallási miszticizmusba merülni. Az ifjuság előtt most már a legelső teendő az, hogy a szemlélődő és a tétlenségig menő vallásos miszticizmustól jusson el a cselekvésig és a hivatásos munkáig. Magyarországon csak a cselekvő és munkálkodó unitárizmusé a jövő. Ez pedig az ifjuságtól függ, mely remélhetőleg felébred, munkához lát és beváltja a hozzáfűzött reményeket.

(E. J.)

A szabadelvű kereszténység és vallásszabadság nemzetközi társulata az elmúlt nyáron Koppenhágában megtartott konferenciájával kapcsolatosan megrendezte az első szabadelvű kététes theologiai szemináriumot. A nemzetközi hallgatóság 28 részvevőből állott, akik három erdélyi unitárius lelkész és két akadémista lelkészjelölt mellett 6 ország: Amerika, Anglia, Svájc, Dánia, Hollandia és Csehország szabadelvű fiatal lelkészeiből és theologiai hallgatóiból tevődtek össze. Az előadó tanárok Prof. Mosbech és Prof. Bentzen a dániai, Prof. Fagginger-Auer Harvard, Amerika, Prof. Spisar Prága és Prof. Lindeboom Groningen, Hollandia voltak. Kisebb előadásokat tartottak Prof. Skinner Amerika, Prof. van Holk és dr. Bleeker, Hollandia. — A megtartott nemzetközi theologiai szeminárium, ha nem is váltotta be teljesen a hozzá fűzött reménységeket, eredményes és értékes volt abból a szempontból, hogy a fiatalabb nemzedék tagjai az együtt eltöltött idő alatt

egymással megismerkedve, barátságot kötöttek, melynek értékét és eredményeit a jövődő fogja megmutatni. — A nemzetközi Társulat értesítése alapján jelezzük, hogy az idei nyáron a második szemináriumot Bernben, Svájc szép, de nagyon drága fővárosában szándékozik megrendezni. A kéthetes szeminárium időpontja 1935. aug. 19—31. A szeminárium az egyház mai modern feladatainak megvizsgálásával kíván foglalkozni. Az előadásokat a következő felkért előadók fogják megtartani: Prof. Werner, Bern: A szabadelvű protestáns főbb egyházi alakulatának theologiai alapvetése. Prof. Skinner, Amerika: A házasság kérdése és a nemek egymáshoz való viszonya. Prof. van Holk, Leyden: Az egyház és az állam problémája. Prof. Schjelderup, Bergen, Norvégia: A lelkési szolgálat főbb kérdései a modern lélektan megvilágításában. A Brahmó Somaj egy képviselője az indiai vallásos életet fogja ismertetni, s rövidebb előadások egészítik ki a programot. — Szeretnők, ha ezen a szemináriumon is részt vennének erdélyi unitárius egyházunk képviselői. Megjegyezzük, hogy az 1936. év nyarára tervezett harmadik nemzetközi theologiai szemináriumot a hollandiai titkárság Budapesten szándékozik megrendezni.

F. J.

A Leiden International Bureau, az ifjuság szabadelvű keresztény nemzetközi szervezete, mely az elmúlt nyáron alapos megreformálás után kezd tényleg nemzetközi arculatot mutatni, megjelentette első Bulletinjét, melynek a koppenhágai konferenciáról szóló beszámoló cikkei német és angol nyelven jelentek meg. Sajnálattal látjuk, hogy a hollandiai titkárság jelentésének a tagokat összeállító fejezete nagyon hibás, de reméljük, hogy a kezdet nehézségeinek leküzdése után életerős és megértő munka, fog a mozgalom talajából kisarjadni. Carter, londoni unitárius lelkész, megválasztott új elnök vezetése alatt a nyáron Bernben tervezik következő seregszemléjük megtartását.

F. J.

Prof. Fagginger-Auer az amerikai Harvard egyetem tudós történésztanára, a modernizmus szellemének egyik apostola, karácsonyi szünidejét újra Európában töltötte, s a berlini és marburgi, valamint a prágai cseh egyház theologiai fakultásain előadásokat tartott. — Clujt még ő sem fedezte fel.

A Chaning Hause School neve ismerősen csendül meg lapunk olvasói előtt. Az 1885-ben, Londonban Scharpe Matild által alapított s elsősorban is angol unitárius lelkészek leányai nevelését

elősegítő intézet most ünnepli fennállása ötvenesztendős jubileumát. Az intézet az elmúlt félszázad alatt nagy fejlődésen ment keresztül s ma egyike a legjelesebb angol leánynevelő intézeteknek, mely a lányok nevelését egészen egyetemi tanulmányaik megkezdéséig elvégzi. Jelenleg Miss Haigh vezetése alatt folytatja működését. Ebben az intézetben az alapító egyik hozzátartozója Scharpe Emilia alapítványai kamatainak segítségével unitárius leányaink hosszú sora töltött el egy két tanulságos esztendőt, akiknek neveit emlékezet okából ide feljegyezzük: Fangh Erzsébet, Pákey Márta, Boross Irén, Kovács Irén, Zsakó Lenke, Jäger Gizella, dr. Pünkösti Mária, Tompa Mártha, Boros Rózsika, míg a világháboru után: Sámy Magda, Bácsi Mária, dr. Diószeghy Erzsébet és Pálfi Rózsika. Az ösztöndíj kamatait jelenleg senki sem élvezi. Egy magyar unitárius kisleány, Lengyel Menyhért budapesti unitárius hitrokonunk, jelenleg Londonban élő világszerte ismert magyar drámairó leánya folytatja tanulmányait az intézetben. Az ötvenesztendős évfordulóra mi is elküldjük szerencsekívánatainkat, azzal a reménységgel, hogy a jövőben az alapítványi helyen újra magyar unitárius leányt is tudhatunk.

F. J.

Barth Károly bonni egyetemi tanárt, a dialektikai theologiai iskola vezérét, a németországi evangéliumhoz ragaszkodó protestánsok mozgalmának szellemi vezérét a harmadik birodalom kultuszkormányára állásától felfüggesztette, mert az új tisztviselői esküt, mely a birodalom vezetőjével szembeni feltételen lojalitást kíván megállami alkalmazottaktól, nem volt hajlandó letenni. Távozásával a legismertebb német theologiai professzor hagyja el katedráját. Mély sajnálattal regisztráljuk ezt az eseményt, mely az áldatlan német protestáns belső harcnak egyik legújabb állomását jelenti. Félő, hogy a saarvidéki hatalmas német győzelem után a vallási türelmetlenség újra teljes erővel tombolásba kezd. Mi, akik évszázadokon keresztül éreztük ennek munkát és fejlődést megbénító hatását, együtt érzünk a szenvedő német protestánsokkal. Barthot, akinek egy rövid tanulmányát, Jakab Apostolról, folyóiratunk egyik régebbi száma fordításban bemutatta, aki különben svájci származású német lelkész volt, a berni és a zürichi egyetem is meghívta rendes tanárrául. — Megjegyezzük, hogy nem ellenőrizhető forrásból úgy értesültünk, hogy Gogarten Frigyes, jénai theol. magántanár, a barthi theologiai irányzat lutheránus apostola belépett a német keresztények

mozgalmának tagjai közzé. S ha igaz is a hír, nem lehet tudni, hogy meggyőződés vagy kényszer vezette lépése megtételére. *F. J.*

A London Domestic Mission Society január 13-án ünnepelte meg fennállása százesztendő évfordulóját. A szolgálatot dr. Gow brightoni lelkész végezte, aki hosszú ideig állott a londoni unitárius missziói munka szolgálatában. Beszédében megállapította, hogy ez az unitárius alapítású intézmény a legelső, mely angol földön, a szociális reformmunka hazájában munkásságát az evangélium szellemében a szegények és elhagyottak között megkezdte. A későbbi alapítású világhírre szert tett intézmények, mint a Salvation Army, Church Army és Toynbee Hall, ugyanezzel a szelemmel indulnak el munkamezeikre és az egyes felekezetektől független egyetemes keresztény szellemtől indítatva munkálkodnak különösen a nagyvárosok anyagilag és kulturális szempontból szegény és elhagyott munkásnegyedeiben. — De ugyanakkor, amikor a multat megbecsüljük, amikor szeretettel adózunk azok emlékezte előtt, akik életmunkájukat szentelték ennek az eszmének elindítására és felvirágoztatására, akkor nem szabad megállanunk. Unitárizmusunk haladást és fejlődést is jelent. Uj problémák és uj feladatok előtt állunk a jelenben, s ezek megoldása körül a jelen unitárius nemzedéknek kell az első kapavágást elvégeznie. — Őszhaju öreg ember dr. Gow lelkész, aki igazi lélekkel, öntudatos unitárius szellemmel a missziói munka százesztendő évfordulóján is a megállás helyett a továbbhaladást, uj területek és gondolatok ápolását és művelését hirdette. *F. J.*

Dr. Drummond Vilmos, az angol unitárius egyház tiszteletbeli missziói lelkésze, aki első volt angol testvéreink közül, s már 1919-ben meglátogatott, az elmúlt január 20-án este a londoni rádió által közvetített Istentiszteletet tartott, melyben a szeretet lelkének hatalmáról beszélt. *F. J.*

Burján Gyula volt róm. kath. lelkész és vallástanár, miután áttért egyházunkba, a törvényben előirt különbözeti vizsgát letette és unitárius lelkészképesítő bizonyítványt szerzett. A Főt. püspök úr segédlelkésznek nevezte ki Merestibe. Áldás kísérje munkálkodását.

Fikker János pläieşti lelkész a teol. akadémia vizsgáló bizottsága előtt középiskolai vallástanári vizsgát tett. Fialat lelkész-társunknak sok sikert kívánunk további pályáján is.

Lófi Ödönné szül. Ferenczy Zsuzsanna.

Olyan volt mint egy szép álom, amelyet látni és átélni olyan édes és boldogító. De minél édesebb az álom, annál fájdalmasabb a rideg valóra ébredés. Mi nem is tudjuk elhinni, hogy annak a szép álomnak vége van. Mintha még mindig látnók szemének ragyogó sugarait, éreznők arcának derűt árasztó melegségét, hallanók hangjának lágy csengését. Mintha most is ott látnók a belini parochián, amelyet úgy megtöltött jelenlétével, hova fényt és melegséget árasztott szelid szavával, jószágos mosolyával és munkás kezével. Nem, mi nem akarjuk elhinni, hogy végleg itt hagyott volna minket, ki annyira szeretett, s kit mi is igen szerettünk. A sir s a koporsó nem lehet örök választó fal közöttünk. Mi tovább látjuk a régi, szép álmod. Csak testileg mentél el, de itt fogsz élni tovább is szavaidban, cselekedeteidben. A férji hűség, a gyermeki szeretet s a testvéri ragaszkodás legyőzi a halál hatalmát. Édes Zsuzsa, mi híven őrizzük feledhetetlen, drága emlékedet!

Gyász hírek: *Csehétfalvi Albert Iván* nyug. műszaki főtanácsos a județul Alba államépítészeti hivatal volt főnöke, az unitárius egyház főtanácsának és a turdai kebli tanácsnak tagja, élete 82-ik, boldog házasságának 48-ik évében 1934. dec. 2-án Turdán elhunyt. A jeles imádkozó Albert Jánosnak volt a fia, megáldva kiváló szellemi javakkal, amelyeknek birtokában szép és eredményes földi pályát futott meg, hol a köztisztviselő övezte a hív munkást. — *Renner Emilné szül. Bodnár Czucika* élete 38-ik, boldog házassága 18-ik évében január 17-én Clujon rövid szenvedés után elhunyt. A testben és lélekben szép nőt, áldottemlékü hitvestársat és önfeláldozó édes anyát a város társadalmának mély részvéte kísérte sirjába. Emléke áldott a családban és a társadalomban. — *Burtók Endre* adamoși lelkész január 22-én élete 48-ik, lelkipásztori működése 24-ik évében elhunyt. A halál hatalma derékban törte ketté az izmos tölgyet, mely előtt még olyan szép hivatás állott, hogy árnyékában lelki nyugalma találjanak a szenvedők és elfáradottak. Őszinte részvétellel osztozunk szeretett szolgatársunk elhunyt fölötti fájdalomban. *Nagy Ferenc* nyug. áll. isk. igazgatótanító élete 73-ik, boldog házassága 39 évében január 21-én Odorheiu elhunyt. 46 évet töltött a magyar tanügy szolgálatában. Székely fájának testben és lélekben erős képviselője. Hivatalában pontos és hűséges szolga, kiknek nemzedékek nőttek fel lábainál, kik hálás kegyelettel áldják emlékéit. A messze kiterjedt család fájdalmában őszinte részvétellel osztozunk, s emlékéit kegyelettel őrizzük.

Szerkesztésért felel: VÁRI ALBERT.

Nyilvános nyugtázás.

A Keresztény Magvetőre az utolsó nyugtázás óta a következő befizetések történtek :

Kovács Irén 250, (Moldovanești) 1950, Pataki András 200, Dr. Vajda Béla 200, (Suat) 500, Ürmösi Jenő C. F. R. 400, ifj. Lőrinczy Dénes 200, Barabás István 224, Iara 200, Saroş 200, Rimetea 200, Dârjiu 200, Sântionlunca 200, Braşov 200, Racoşul de jos 200, Konopi Kálmánné 200, Dr. Vajda Béla 200, Májai Dezső 200, Dr. Fazakas Miklós 200, Dr. Szolga Ferenc 200, I. G. Duca főgimnázium 600 L. Ezenkívül több lelkésztől levonva az 1934 decemberi kongruából s mindenkinek külön nyugtázva.

Tisztelettel kérem az előfizetési díjak és hátralékok be-
küldését, hogy a folyóiratot pontosan küldhessük.

Cluj, 1935 febr. 6.

Hadházy Sándor,
pénztárnok.

Unitárius egyházi művek.

Imák és imakönyvek:

- Dr. Boros György: Szívemet Hozzád emelem, (kötés szerint különböző ár). Szentábrahámi-Csifó: Ima könyv, 60 Leutól felfelé.
 Vári Albert: Imádságos könyv, 1925, 16 rétet, 224 oldal 45.—, 60.—, 85.—, 150.—, 200.—

Beszédek:

- Bölyny Vilmos: Profétáljatok... 100—
 Channing E. Vilmos: A tökéletes élet. (Fordították az unitárius tanárok) Cluj, 1881. 8 r. 176 old... 25—
 Csifó Salamon: Szolgálat az Úr előtt. 50—
 Szent-Iványi Sándor: Jézus emberarca. 1929. 16 r., 147 old... 100—
 Többen: Pályadíjjal jutalmazott unitárius egyházi beszédek, (kadta: Gálfi Lőrinc) Cluj, 1916 8 r., 118 old. kötve 60—
 Vári Albert: Keressétek először Istennek országát. Odorheiu, 1927. 8 r., 142 old... 100—
 Weress B.: Ime az ember. 90—
 Kovács Lajos: Ébresztgetés 100—
 " " A mi tisztünk igazsága 2—

Ágendák:

- Ütő Lajos: Bölcső mellett (kereszte-
 lési beszédek)... 50—
 — Megnyilatkozásunk helye,
 (urvacsorai beszédek) 50—
 — Myrtusok között, (esketési
 beszédek). Cristur, 1927.
 8 r., 74 old. 50—

Theológia, filozófia és neveléstudomány.

- Benczédi Pál: A vallás-tanítás törté-
 nete. Cluj, 1915. 8 r., 74 old. 30—
 Dr. Borbély István: A Magyar Unitá-
 rius Egyház hitelvei a XVI. század-
 ban. Cluj, 1914. 8 r., 83 old. 40—
 Carpenter—Dr. Kiss: A kereszténység
 helye a világ vallásai között. Cristur,
 1923. 8 r., 70 oldal 50—
 Carpenter—Dr. Kiss: Buddhizmus és
 kereszténység. Cluj, 1925. 8 r., 167 old. 100—
 Dr. Csiki Gábor: Hiszek egy Istenben.
 Cluj, 1926. 8 r., 157 old. } Kötve 90—
 } Füzve 70—
 Dr. Gál Kelemen: Brassai küzdelmei
 a magvartalanságok ellen 50—
 Dr. Gál Kelemen: Brassai mint Philo-
 sophus. Cluj 1899. 8 r., 105 old. 20—
 Gálfi Lőrinc: A hitvallások története.
 Cluj, 1916. 9 r., 472 old. 100—

- Gálfi Lőrinc: Legközelebb Jézushoz
 Cluj, 1915. 8 r., 55 old.
 Haller—Boros Jenő: Az evangéliumok
 nőalakjai. Cluj, 1930. 16 r., 30 old.
 Dr. Gál K.: Brassai Sámuel...
 Dr. Kiss E.—Hall: Egy Unitárius hit-
 világa
 Lőrinczy D.: Az is neretlen tanítvány
 megszólal...
 Dr. Ki-s Elek: Az Isteni Törvény utja.
 Cluj, 1924. 8 r., 248 old.
 Lupton—Lőrinczy László: Miért vagyok
 unitárius?...
 Savage—Kovács: A kereszténység fej-
 lődéstörténete. Odorheiu, 1927. 8 r.,
 156 oldal
 Szentábrahámi—Derzsi: A keresztény
 hittudomány összege. Cluj, 1899. 8
 r., 412 oldal...
 Ürmösi József: A gyakorlati theologia
 főbb irányelvei...
 D. Varga Béla: A jelentés logikai al-
 kata Bpest, 1916. 8 r., 34 old.
 " " A lelkiismeret. Cluj,
 1909. 8 r., 89 old...
 " " A logikai érték problé-
 mája és kialakulásának története.
 Bpest, 1922. 8 r., 149 old...
 Vári Albert: Miért vagyok én unitárius
 Cluj, 1916. 16 r., 20 old.

Történelem:

- Dr. Boros György: Dr. Brassai Sámuel
 Cluj, 1927. 8 r., 372 old...
 Dr. Boros György: (szerk.): Az unitá-
 rius vallás Dávid Ferenc korában és
 azután
 Channing E. Vilmos: Válogatott művei
 III. kötet. (Élet és jellemrajzok.) (For-
 ditották az unitárius tanárok.)...
 Jakab Elek: Dávid Ferenc emléke. Bu-
 dapest, 1879. 8 r., 1561.
 Kanyaró Ferenc: Unitáriusok Magyar-
 országon. Cluj, 1891. 8 r., 229 l...
 Kelemen Lajos: Újabb adattár a Var-
 gyasi Dániel-család történetéhez. Cluj,
 1913. 8 r., 426 l... 100—

Törvénykönyvek:

- Dr. Tóth György: Az Unitárius Egy-
 ház szervezete. I. k...
 Dr. Tóth György: Az Unitárius Egy-
 ház Rendszabályai...
 Dr. Tóth György: Az unitárius egyház
 alkotmányának vázlatos jogtörténeti
 kifejlődése... 100—

Megrendeléseket kérünk az **UNITÁRIUS IRATTERJESZTŐ** cím
 Cluj, Unitárius Kollégium, küldeni.